

Kristeligt Dagblad

LIV & SJÆL | 05.05.17 KL. 00:00

Er det hårdere at være barn og ung i dag end tidligere?

Materielt set har de aldrig haft det bedre. Alligevel er danske unge pressede, siges det. Kristeligt Dagblad har bedt fire iagttagere om en vurdering af den nye generations udfordringer

Lars Henriksen

Illustration: Rasmus Juul .

Lægen: Skilsmisser og elektronisk legetøj skaber ensomhed

Læge og ph.d. Vibeke Manniche. Født i 1961.

Jeg er lykkelig over ikke at være barn og ung i dag. Det er langt mere ensomt, end da jeg selv var ung. En stor del af forklaringen er, at langt færre er med i en fritidsforening og hele det fællesskab, der følger med der.

Da jeg var ung, boede jeg nærmest på tennisbanen. Der var altid mennesker, både jævnaldrende og ældre, jeg kunne spejle mig i og lære af. Der var nærvær og sammenhold, og man lærte helt naturligt de sociale spilleregler.

I dag har den elektroniske verden overtaget fritidslivet. Utrolig mange børn og unge bruger alt for meget af deres tid foran fjernsynet, på computere og de sociale medier, og de gør det ofte alene.

IPad'en er blevet den nye barnepige allerede fra to-treårsalderen, og jeg kan se og høre, at børnene derfor føler sig mindre set og værdsat. Og hvordan der er skabt en kultur, hvor mange unge spiser de fleste måltider alene foran skærmen.

Oven i det kommer så et øget antal skilsmisser, der gør, at mange børn føler sig som gæst i deres eget liv. De hører ikke rigtig hjemme nogen steder – måske har de end ikke deres eget værelse nogen steder – og det skaber yderligere ensomhed.

Jeg synes, denne udvikling især falder tilbage på forældrene. Det virker, som om de har glemt, hvad der skal til, før man føler sig elsket og opbygger et højt selvværd. De har glemt, hvordan de selv søgte nærvær og anerkendelse som børn, nemlig omkring spisebordet, ved at snakke sammen, være sammen som familie og ved at have fritidsaktiviteter. Og i hvert fald ikke ved at sidde mutters alene i timevis ad gangen foran en skærm.

Men det er de lette løsningers tid. Der hersker et kollektivt dovenskab i opdragelsen, og derfor har de unge i dag ikke samme modstandskraft over for det pres, der altid har været på unge.

De har ikke samme naturlige selvværd eller følelse af at være elsket og del af et fællesskab, fordi de ikke på samme måde som tidligere har følt gennem barndommen, at der altid var nogen, der ventede på dem og havde brug for dem.

At der altid var nogen, der ville høre på dem og være sammen med dem. Det synes jeg er dybt foruroligende, og det gør mig bekymret for deres psykiske helbred og modstandskraft også på længere sigt.

Ungdomsforskeren: Når unge møder virkelighedens høje krav, er det en kæmpe omvæltning

Leder af Center for Ungdomsstudier og Religionspædagogik, Søren Østergaard. Født 1964. Foto: Leif Tuxen

Unge i dag har alle muligheder for at trives. Materielt har de aldrig haft det bedre, de har al viden let tilgængeligt, og de kan forbinde sig til verden ved et klik på mobilen. Men rigtig mange trives ikke, det er tydeligt. Blandt pigerne er det nu kun hver femte, der

siger, at de oplever høj trivsel, og det er alarmerende. Så har unge det generelt hårdere end tidligere generationer? Mentalt set – helt klart!

Vi er lige nu ved at undersøge, hvorfor så mange unge holder op med at dyrke idræt, og mange gør det, fordi de ikke er helt perfekte til det. Det er meget sigende i forhold til det pres, unge føler, de er under. Det perfekte er det nye normale på alle parametre.

Forleden talte jeg med en gymnasieelev til en anden undersøgelse, og han fortalte, at han havde mødt en sød pige, men droppede hende igen, da han fandt ud af, at hun kun havde 50 følgere på Instagram.

Det er benhårdt at være ung, og jeg tror, en del af udfordringen er, at vi har en ungdomsgeneration, der er vokset op med at få medaljer til fodboldstævnet bare for at møde op. Når de så møder virkelighedens høje krav, er det en kæmpe omvæltning.

Viden vokser eksponentielt i dag, så det kræver enorme ressourcer at følge med, man skal hele tiden udvikle sig og være på vej, og det er hårdt for en generation, der helst bare følger de andre af frygt for at falde igennem.

Da jeg voksede op som en del af arbejderbevægelsen, var de fleste livsvalg taget for mig, men unge i dag kan hverken læne sig op ad traditioner og konjunkturer eller ad deres forældre, som er ude på mountainbike og realisere sig selv. De får at vide, at de selv skal tage ansvar for at lykkes, og de skal selv finde svarene på hvordan, men de svar ændrer sig hele tiden, for polerne smelter, og halvdelen af alle jobs, som vi kender i dag, er forsvundet i 2030. Så står man som elev i PostNord eller noget tilsvarende, er det nemt at føle sig overhalet.

Derfor søger mange krampagtigt at få kontrol over et ungdomsliv, som bliver stadig mere ukontrollerbart, og det er skræmmende.”

Psykologen: Dehar ikke så meget at stå imod med

Selvstændig børnepsykolog Margrethe Brun Hansen. Født 1948. Foto: Peter Kristensen

Børn har det fysisk godt i dag. Der er ikke meget armod, ingen børnedødelighed, ingen alvorlige sygdomme og mad til alle. Når jeg husker tilbage på min barndoms baggårde, hold da op. Der var sygdom og armod overalt. Børn bliver også respekteret på en helt

anden måde i dag. I 1950'erne blev vi stadig slået og ydmyget dagligt, vi blev ikke betragtet som selvstændige individer og havde ingen rettigheder.

I dag får børn utrolig meget synlig omsorg med fine værelser, iPads, kørsel til sport og institutioner med personlige handleplaner og læringsmål.

Når det alligevel er rimeligt at sige, at børn og unge har det hårdere i dag end tidligere, skyldes det især, at de voksne har overtaget barndommen. Vi opsætter normer og regler og mål for at sikre, at toårige allerede kan farverne i vuggestuen, men vi gør det jo først og fremmest, fordi vi er langt mindre sammen med vores børn end tidligere og derfor gerne vil kontrollere dem mere.

De har derfor ikke længere friheden til bare at slaske rundt, kede sig lidt eller bygge en hule af ting, de finder tilfældigt. De skal i lektiecafé, de skal aktiveres og stimuleres, så de er bedst muligt rustet til voksenlivet, og får de endelig lov til at bygge hule, er det med indkøbte brædder, der passer fint sammen.

Alt bliver tilrettelagt for dem, selv hyggen er sat i system fredag aften, og på den måde er der ikke særlig meget af livets skole tilbage. Der er ikke frihed til at lære af sine fejltagelser, og derfor får mange ikke samme selvværd og psykiske robusthed med fra barndommen.

Det virker, som om vi har glemt, at halvdelen af det gode liv kommer af læren fra skrammede knæ. Når de så i ungdommen render ind i tidens hårde krav om høje karakterer og stærke sociale kompetencer, er der ikke de samme menneskelige egenskaber og naturlige trivsel som tidligere at stå imod med.

Historikeren: Institutionslivet svækker evnen til at klare sig selv

Ning de Coninck-Smith, Aarhus Universitet. Født 1953. Foto: Annette Houman/Villabyerne

Det er svært at sammenligne unges trivsel over tid, men jeg mener godt, man kan konkludere, at det ikke er særlig fedt at være barn og ung i dag. På den positive side, så bliver der stort set kun født ønskebørn i dag.

Deres forældre arbejder mindre end tidligere, er bedre uddannet, har flere penge og er sundere, og det skaber helt andre og bedre rammer om barndommen og ungdommen. Man er ikke længere blot overladt til sig selv, og derfor er der også langt mindre mobning end tidligere, men alligevel er færre glade for at gå i skole.

Det kan virke paradoksalt, for alle ydre forudsætninger for at klare sig godt i skolen er forbedret, men problemet er, at børn og unge i dag er i institution, fra de kan kravle, til de bliver gift, og det påvirker både forventningerne til dem og deres evne til at klare sig selv. Det er en meget lang venteposition i forhold til at blive voksen. Tidligere stillede man jo bare op bagest i de voksnes rækker, når man blev 14 år.

Dertil kommer, at dette institutionaliserede liv langt fra er for alle. Engang kunne især drengene komme i lære eller tage ud at sejle, men i dag er der ingen alternativer til skolen, og derfor er flertallet af de cirka 20 procent af en ungdomsgeneration, der falder igennem uddannelsessystemet, drenge. Og det er ikke sjovt.

De, der bliver tilbage, er i dag udsat for et accelererende forventningspres, både fra dem selv og fra samfundets performancekultur. Det gælder ikke bare de unge, men os alle, og på den måde kan man måske sige, at det mentalt set er blevet hårdere at være

menneke, fordi forventningerne til at klare sig godt fagligt, som ven, som kæreste, i fritiden – med alt! – er stigende.

NUTIDENS UNGE

På opfordring fra politikerne, der gerne ville vide, om unge faktisk har det hårdere i dag end tidligere, lavede Vidensråd for Forebyggelse i 2014 en stor rapport, som samlede den tilgængelige viden om unges mentale helbred de seneste 20 år. Det er fortsat de nyeste tal på området, og de viser, at:

- Udviklingen i psykiske og psykosomatiske symptomer (eksempelvis at føle sig ked af det eller ensom eller have mavepine) ikke er steget i perioden, og andelen af unge, der begår selvmord, er faldet med 70 procent. Men derudover har samtlige indikatorer haft en negativ udvikling.
- Forekomsten af en række psykiske lidelser er steget, herunder angst og depression. Hvor reel stigningen er, er svært at afgøre, da en del af stigningen skyldes øget opmærksomhed.
- 6-20 procent af børn og unge har lav livstilfredshed, 31-42 procent har høj livstilfredshed. Mens andelen af de utilfredse har været stabil, falder andelen af de tilfredse.
- Forbruget af medicin er steget markant, så cirka hver anden ung i dag jævnligt tager hovedpinepiller. Hver 10. tager piller mod mavepine.
- Omfanget af stress er steget markant. Hver fjerde mellem 10 og 24 år føler sig stresset mindst en gang om ugen. Knap hver 10. føler stress dagligt.
- Hver 10. dreng og hver 4. pige føler sig meget generet af træthed og søvnproblemer, og tallene har været stigende.
- Der er ikke faste beviser, men dog en klar formodning om, at omfanget af selvskadende adfærd har været stigende. 20-25 procent af alle unge har i dag prøvet det.
- Der er sket et markant øget forbrug af medicin mod psykiske lidelser, især adhd-medicin, som er tidoblet på 10 år.

Kilde: Vidensråd for Forebyggelse

Mest læste

1

28.02.2024 | DAGENS PORTRÆT

Han har arbejdet med etiske dilemmaer om syge, ældre og døende: "Jeg oplever, at omsorg er voldsomt underprioriteret"

2

01.03.2024 | BAGSIDEN

Quiz: Test din paratviden 52

3

26.02.2024 | MIN FØRSTE...

Christian Fuhlendorff: Jeg forstår, hvad sorg er, når jeg kigger på billeder af mine børn som små

4

15.02.2022 | FOR ABONNENTER

Hvor stærk er din paratviden?

5

29.02.2024 | LIV OG SJÆL

82-årige Anna Marie bor sammen med sit barnebarn: Hun flyver rundt og fortæller mig om verden, mens jeg giver hende lidt langsommelighed